

Diktátorok görbe tükre
(XX-XXI. századi diktátorok kortársi ábrázolása)

Kompetenciaterület:
Szociális, életviteli és környezeti kompetencia

12. évfolyam

Programcsomag:
Polgár a demokráciában

A modul szerzője: Baracs Nóra

MODULLEÍRÁS

Ajánlott korosztály	17-18 évesek
Ajánlott időkeret	2 × 45 perc
A modul közvetlen célja	A diktatúrák térbeli, időbeli, sajátosságainak sokfélesége mellett érzékelteni azt, hogy a vezérkultusz eszköztára mindenhol hasonló. Bemutatni, hogy az ellenük való küzdelemre számos lehetőség kínálkozik – különösen művészek számára.
A modul témái, tartalma	Témák: Társadalom – hatalom; konfliktus – szembefordulás a hatalommal; társadalmi nyilvánosság – propaganda, manipuláció; életmód – életérzés, művészetek; személyiségek Tartalom: A diktátor szó jelentése. A diktátorok szerepe a 20. század történetében. A diktatúrák jellemzői. A hatalomkultusz célja és eszköztára. A diktatúrák elterjedtsége a világban. A diktátorok dicsőítésének eszköztára. A diktátorok és a diktatúrák sorsa. A diktátorokkal való szembeszállás lehetőségei. Művészek a diktatúra ellen.
Megelőző tapasztalat	Sztálinizmus; Rákosi-korszak; hidegháború; a harmadik világ diktatúrái
Ajánlott továbbhaladási irány	Rendszerváltások
A kompetenciafejlesztés fókuszai	A szociális kompetenciához szükséges kognitív készségek: információk rendszerezése, kritikai gondolkodás, problémaazonosítás, kreativitás
Kapcsolódási pontok	A NAT-hoz: Ember és társadalom Tantárgyakhoz: történelem; társadalomismeret; mozgóképkultúra és médiaismeret Modulokhoz: Kékcédulás választások; A fordulat éve; Azok az ötvenes évek!; 1956; A legvidámabb barakk; Szabad Európa Rádió; Berlin felett az ég; A berlini fal; Rajk-per; Gulag szigetcsoport

Módszertani ajánlás

A modul keretében a tanulók sok olyan névvel is találkozhatnak, amelyeket talán nem ismernek, míg más, ismert személyeket csak bizonyos nézőpontból jelenítünk meg. A cél itt nem a részletes bemutatás, hanem az, hogy a diákok felismerjék a sokféle diktatúra közös jellemzőit, és azokat a vonásokat, amelyek szinte törvényszerűen vezetnek a bukáshoz.

A projekt jellegű házi feladat miatt jó, ha a két óra között egy teljes hét telik el.

Házi feladatként a B változata inkább csak olyan osztályokban alkalmazható, amelyeknek van drámajátékban szerzett gyakorlata.

Speciális javaslatok az értékeléssel kapcsolatban

A házi feladat bemutatása során a tanár sokakat dicsérjen menet közben, emeljen ki lehetőleg minden munkában valami szép, érdekes részt. A legjobb alkotásokat a helyben szokásos módon értékelheti. A feladat rendhagyó jellege miatt javasolt, hogy csak pozitív, tehát nem elmarasztaló értékelésre kerüljön sor. A legjobb alkotások értékelésébe, dicséretébe később bevonhatja rajz vagy irodalom szakos kollégáját.

Az értékelőlapokat a tanár szedje össze, és kérjen meg egy tanulót, hogy készítse róla összesítést, majd térjenek vissza rá a következő órán.

A modul mellékletei

Tanári segédletek

P1 – Provokatív mondat

P2 – Szómagyarázat – diktátor

P3 – Kivetíthető képek (külön mappában)

P4 – Magyarázat a képekhez

P5 – Leni Riefenstahl *Az akarat diadala* filmrészlet (ajánló)

P6 – A hatalomkultusról (szöveg)

P7 – Idézet a Mein Kampf-ből

P8 – Induló (külön mappában)

P9 – Megoldó kulcs a D2 feladatlap értékeléséhez

P10 – Kinyomtatható térkép-vázlat

P11 – A tanár által szabadon választott induló, amit a feladatvégzés ideje alatt, háttérzeneként kapcsolhat be

P12 – Megoldó kulcs a D4 feladatlap táblázatához

P13 – A diktátorok bukásának szükségességéről (szöveg)

P14 – Kiegészítő megoldások a D2 feladatlaphoz

P15 – A tanár által kiválasztott zeneszámok

P16 – Ismertető Chaplin *A diktátor* című filmjéről

P17 – Rajzfilm (külön mappában)

P18 – Ismertető Eisenstein életművéről

P19 – Kivetíthető képek (külön mappában)

Tanulói segédletek

D1 – a-h A diktatúrák jellemzői. Szemelvények és feladatok. A nyolcféle szövegből összesen annyi példányra van szükség, ahány tanulója van az osztálynak.

D2 – A hatalomkultusz eszköztára. Egyéni feladatlap. Minden tanuló számára sokszorosítani kell belőle egy példányt.

D3 – A 20-21. századi diktatúrák összefoglaló táblázata. Páros feladatlap. Fele annyi példányra van szükség belőle, mint ahány tanuló van.

D4 – A diktatúrával szembeni fellépés lehetősége. Gondolatébresztő olvasmány. Annyi példányra van szükség belőle, ahány tanulónak szánja a tanár.

D5 – Egyéni értékelő lap. Minden tanuló számára sokszorosítani kell belőle egy példányt.